

AIŠKINAMASIS RAŠTAS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 1, 2, 3, 27, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 53, 58¹, 59 STRAIPSNIŲ, II SKYRIAUS PENKTOJO SKIRSNIO PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO NAUJU 3 PRIEDU IR 40 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO NR. XIV-1933 9 IR 17 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO

ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai.

2024 m. sausio 1 d. įsigaliojo Akcizų įstatymo pakeitimai, kuriais buvo reikšmingai padidinti suskystintosioms naftos dujoms (toliau – SND) taikomi tarifai (iki 304,10 eurų už toną). SND, vartojamoms buitinėms ir verslo reikmėms, taikomi akcizo tarifai po šių pakeitimų tapo vienais didžiausių pasaulyje. Šis neproporcingas tarifų kėlimas padarė reikšmingą žalą buitiniams vartotojams, gyvenantiems vietovėse, kur suskystintos naftos dujos naudojamos maistui ruošti bei šildyti ir kito pasirinkimo dažniausiai nėra.

Negana to, dėl neproporcingų pakeitimų 2025 m. viena tona CO₂, išmesto deginant akmens anglis, atsieis net 85% mažiau, nei naudojant SND. Tai prieštarautų įstatymų leidėjų intencijai skatinti rinktis mažiau taršius energijos šaltinius.

Po nusikalstamos Rusijos invazijos į Ukrainą atsiradus tiekimo sutrikimams ir dėl jos sukeltų kainų šuolių dalis verslo įmonių, kurių veiklai dujos reikalingos kaip gamybos žaliava, siekdamos apsaugoti savo verslus ir skatinamos Vyriausybės, pertvarkė savo gamybos linijas ir perėjo prie SND.

Siekdami suderinti būtinybę sušvelninti drastiško akcizų padidinimo pasekmes gyventojams ir poreikį sukurti stabilesnę akcizų aplinką įmonėms, teikiame įstatymo projektą, kuriuo būtų sumažintas akcizas, CO₂ dedamoji, o vėliau didinamas nuosaikiai.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Seimo nariai Rasa Budbergytė ir Gintautas Paluckas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptariamais teisiniais santykiais

Šiuo metu galioja 304,10 euro už toną SND akcizo tarifas. Akcizas yra taikomas be išimčių. Šiuo metu galioja nuostatos, kad CO₂ dedamoji SND 2025 m. sieks 30,6 EUR/t, 2026 m. – 61,2 EUR/t, 2027 m. – 91,8 EUR/t, 2028 m. – 122,4 EUR/t, 2029 m. – 153 EUR/t, 2030 m. – 183,6 EUR/t.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma sumažinti galiojantį tarifą, taikomą šildymui ar maisto ruošimui naudojamoms SND, iki 21 EUR/t. Verslo įmonėms siūloma taikyti 21 EUR/t tarifą šildymo reikmėms naudojamoms SND. CO₂ dedamoji sumažinama ir 2025 m. sieks 0 EUR/t, 2026 m. – 20,4 EUR/t, 2027 m. – 30,6 EUR/t, 2028 m. – 40,8 EUR/t, 2029 m. – 51 EUR/t, 2030 m. – 61,2 EUR/t. Akcizų tarifų sumažinimas palengvins žmonių ekonominę padėtį, ypač regionų gyventojų, kurie neturi kitų būdų apsirūpinti gamtinėmis dujomis maistui ruošti, sumažins šoką verslams, kad neliktų paskatų SND produktus įsigyti kaimyninėse šalyse. Be to, ilgainiui bus didinamas spaudimas pasirinkti kitus energijos šaltinius.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebuvo atliktas.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto nuostatų įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įstatymo inkorporavimui į teisinę sistemą kitų teisės aktų priimti ar keisti nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo įgyvendinimas sumažins pajamas iš galiojančio akcizo tarifo: įplaukos sumažės apie 10 milijonų eurų 2024 m. ir 16 milijonų eurų 2025 ir 2026 m..

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projekto rengimo metu specialistų vertinimų ar išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „CO2 mokestis“, „akcizo mokestis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.